

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Gabrielis Cossartii E Societate Iesv Orationes Dvae: I.
Aduersus Nouitatem Doctrinae. II. Extemporalis defensio,
aduersus Satiram Francisci Dumonstier**

Cossart, Gabriel

Parisiis, 1651

Gabrielis Cossartii E Societate Iesv Extemporalis Defensio Habita III. Cal.
Mai. an. M DCLI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12233

GABRIELIS COSSARTII
E SOCIETATE IESV
EXTEMPORALIS DEFENSIO
Habita III. Cal. Mai. an. CIO IOCLI.

*Aduersus satiram à FRANC. DVMONSTIER,
eodem die recitatam.*

SCITVM est Euripideum illud,
Auditores, veritatem in simpli-
ce neglectoque cultu placere;
calumniam, nisi fucata industriè,
magnisque operis & artificiiis
adornata, tanquam è machina prodeat, non
placere. Quo minùs mirum vobis videbitur,
Francisci Dumonstier orationem, quæ per-
petuum quoddam calumniæ textum est, se-
mestribus elaboratam vigiliis, vix tandem
prodiisse; meam, quæ veritati patrocinator
vni, extemporalem, ingenuam, nullis aut
ab arte pigmentis, aut à commentatione con-
quisitis argutiis, vix sumpto ad meditandum

a iij

spatio, securam exire. Veritati facit iniuriam, quisquis eam cerussâ, fucóque oblinat; non est diuturnis lucubrationibus in lucem eruenda, quæ lux est ipsa per sese: atque ut non diuturnitate temporis, & morosiore curâ elaborantur solis radij, sed sponte, momento vno profiliunt, terrâsque omnes, quibus sunt infusi, collustrant; sic moras omnes odit, præciditque veritas; erumpit in apertum sine molitione vlla, sine artis apparatu; neque illustrioribus vnquam ornamentis instructa est, quàm cum propriis vnis, natiuisque resplendet.

Prodeat ergo pura veritas, simplex, sincera, inelaborata: quæ nunquam latere sine iniuria, nunquam conspici sine ornamento potest: prodeat, & offusam mendacissimâ obtreccatione caliginem suâ luce dissipet. Postulor falsi, auditores; & calumniæ, sed per calumniam, arcessor. Ac vobis velim, arbitris, & disceptatoribus, controuersia dirimatur.

Septem fere menses sunt, ex quo ad solennem scholarum nostrarum instaurationem, publicè sum pro mei muneris ratione præfatus. Dixi aduersus nouitatem doctrinæ, & ita dixi, ut oratio mea clarissimis ordinum omnium viris, qui intererant, si non ab artis concinnitate,

argumento certè ipso probaretur. Sed cùm feriiſſet nonnullorum animos, & bilem iis conciuiffet, qui me partem aliquam religionis petere & inſimulare nouitatis, temere ſuſpicabantur; cùm eos muſſitare iam & commoueri audirem: eam, ne calumniæ pateret, in lucem edidi. Neque tamen calumniam vel ſic fugimus, quæ cùm valida & robuſta eſt, amat iis in rebus inſigne quoddam ſpecimen edere, ad quas ne leuiſſimæ quidem ſuſpiciones adhæreſcunt. Ecce enim poſt tantum tempus, tanquam in ſcenam hodie prodiit Monasterienſis iſte, calumniam, calumniam, plenis buccis, contentiſque faucibus tragicè clamitans: & fortè clamitat etiamnum: cùm enim veterum declamationum, quibus in nos olim debacchatus eſt, conſarciatos pannos omnes in illo coetu explicet, venilétque; cùm ad codicem ſuum identidem cæſpitante memoriâ confugiat: eo factum eſt, ut & longior eſſet, & tardior, moleſtiórque maledicentia. Venerunt ad me modò viri, qui adfuerunt, intelligentiſſimi: qui partim nauſeâ victi & ſtudio, partim vt ad tempus ad eſſent certa relaturi, affectâ iam & tantùm non abſolutâ oratione diſceſſerunt.

Ex iis intellexi hoc primùm à declamatore

quàm atrociter , tam frigidè expoſtulatam
 fuiſſe , me clauſicum oratione meâ ceciniffe:
 nihil illam anhelare niſi cædem & ſanguinem:
 me Bartholomæanam aliam internecionem
 aduerſùs Ianſenianos moliri: primas ſeditionis
 faces iactâſſe. Quod hominis delirium mirati
 ſunt , qui meminerant nullam orationis meæ
 litteram eò ſpectare , ne apicem quidem vnum
 in ea rubricatum eſſe , qui cædem minaretur:
 ſtatuebântque nihil eſſe deinceps quod fingi
 ab eo non poſſet , qui rem tam abſurdam , tam
 abhorrentem , tam apertè falſam eſſet impu-
 ne commentus.

Hinc tamen clamoræ & turbidæ accuſatio-
 nis exordium duxit , eandem nœniam ſæpius
 integravit , lamentabilem in modum quiri-
 tans: ſiue quòd theatralis illa iactatio placuit,
 ſiue quòd naufragante toties memoriâ , rece-
 ptus in hunc portum commodus videbatur.
 Aut certè , cùm neque inſtituti à me , neque
 ſuſcepti ab eo ſermonis argumentum hoc eſ-
 ſet: fanaticos illos terrores , quibus ſe conſter-
 natum non diſſimulauit , ſomnium ipſi quod-
 dam , vel propria conſcientia fecerat: quæ de-
 bitas ſibi pœnas , ſi aliunde defuerint , fabri-
 catur. Panicos illos metus , & lymphaticos
 pauores ſecum ipſe concoquat: non eſt meum

cos

eos depellere, quos non incussi: litem hanc sibi ipse mouit, eandem secum ipse disceptet: ego orationem meam tueor, non istius conscientiam apud ipsum purgandam suscipio.

Declamationis igitur caput hoc fuit, quo se vno ad dicendum impulsus esse professus est: falsò à me accusatum esse Ramum: calumniam meam in regios professores, quorum ex ordine Petrus Ramus quondam fuit, redundare totam: se vindicem, & propugnatorem ad dicendum surrexisse. Summa hæc criminationis erat. Nam maledicta cætera, & volutatas in triuiis, conuiciorum sordes, aniles de nobis fabulas, cloacam contumeliarum, quales euomeret pannucia Baucis, veluti assumenta quædam attexuit. Hæ sunt hominis elegantix, has sermonis lautitias vnas nouit: iis horridæ, & incultæ orationis asperitatem putauit suauissimè condiendam. Ego verò has illi munditias relinquo: sua sibi maledicta, tanquam in proprio solo, commodè seruet. Assueuimus iam dudum ad huiusmodi latratus obsurdescere: quos gloriosum est spernere; vincere, propudiosum. Si suæ tantùm obtrectandi libidini contumeliosus clamator indulgisset, dum res stetisset intra iurgia, & pingue illud, quod ipsi vernaculum est, maledicendi genus: ta-

cuissem profectò, neque committerem, vt dimittere viderer eo certamine, in quo nulla nisi turpis est & probrosa victoria. Nunc autem quia præter factas illas fordidæ, & illiberalis maledicentiæ, quæ vernulam magis, lixamque decuisset, facti quæstionem quandam, & controuersiam instituit: causam à conuiciis secernam, quæ res in eius oratione duæ connexæ & indiscretæ fuerunt: maledicta relinquam, quæ me minimè decerent; rem ipsam tractabo, quam à calumnia vindicari, publicæ fidei, litterarumque interest.

Nego quidquam à me per calumniam, quidquam nisi ex pura putaque veritate de Ramo esse dictum: nego regionum professorum ordinem meis de Ramo verbis vllâ ex parte esse violatum.

Quid est igitur à me de Petro Ramo dictum? Auditores. hoc primum; turbasse in Parisiensi Academia, quæ tota repugnabat: eius de dialectica doctrinam, Francisci primi litteris damnatam ac prohibitam fuisse: ipsi docendi munere interdictum. Hic verò, ô calumniatorem, ô sycophantam, exclamat Franciscus ille Ramaster. siccine piis Rami Manibus imponitur? vbi acta? vbi litteræ? vbi testes? Vbi testes! vbi litteræ! Reuiuisce, reuiuisce, Fran-

cisce Rex, & amplissimum mihi testimonium
tuis ipse litteris redde. Testem hunc, opinor,
Rami patronus non recusabit. Audite igitur
Regem Christianissimum: audite eius diploma,
quod extat ad memoriam eruditorum om-
nium sempiternam.

*Franciscus Dei gratiâ Francia Rex, omni-
bus hæc lecturis S. Inter varia nostra studia.....
nuper certiores facti de his turbis, quas filia no-
stra Academia Parisiensi Petrus Ramus dederat.
En turbat Ramus in Academia. Déque con-
trouersia inter eandem Academiam, & Petrum
Ramus. En Ramo repugnat Academia. Ad-
dit Rex delectos esse vtrinque iudices, peri-
tos viros, qui de Rami doctrina librísque co-
gnoscerent; qui censuerunt RAMVM TE-
MERE, ARROGANTER, ET IMPVDEN-
TER FECISSE, qui receptam apud omnes na-
tiones Logica artis rationem, quam ipse præfer-
tim non teneret, damnâsset, & improbâsset.
Quid de Ramo deinde dixi? prosriptam eius
à Francisco doctrinam. Id ex Francisci verbis
intelligite. pergit enim: Nos verò horum au-
ditâ sententiâ, re etiam cum aliis plerisque vi-
ris doctissimis, qui apud nos erant, communi-
catâ, libros illos duos, Animaduersionum A-
ristotelicarum, & Dialecticarum Institutio-*
b ij

num, *damnandos censuimus & supprimendos; eosque damnamus & supprimimus.* Quid superest nisi ut, quod addidi postremum, philosophiæ professione interdicit? *Placet etiam,* inquit, *posthac Ramo non licere libros illos interpretari nec dialecticam, aliãve ullam philosophia partem ullâ ratione profiteri, nisi id à nobis eidem aliquando nominatim fuerit concessum: neve unquam talibus conuiciis Aristotelem veteresque scriptores probatos, aut nostram Academiam huiusve alumnos audeat insectari.* En mihi Rex dictorum omnium testis ac fundus est.

Quòd si veniam postea Ramus ab Henrico Rege impetrauit: si regiæ professionis munere per Lotharingum Cardinalem donatus est; decebat profectò, ut qui magisterij gradu deiectus ob nouitatis studium fuerat; in eo se, integræ ac sinceræ professione doctrinæ, contineret. Quid autem in omni deinde disciplinarum genere non tentauit? Quid non est de ipsius temeritate à viris eruditis vbique scriptum? Laudant oris dignitatem, facilitatem sermonis, discendi auiditatem, felicitatem memoriæ, ingenij amœnitatem & industriam; hoc laudant: sed nouitatis studium, turbulentas in omni doctrina scholas, & info-

lentem disciplinam, hoc conspirantibus sententiis, & propè vocibus, accusant. Auguste Thuane, quod tuum de Ramo iudicium fuit? *erroneam in Philosophicis doctrinam inuexit*, Histor. lib. 52.
Aristotelem voce & scriptis importunè oppugnans. Quid tibi hominis Ramus videtur, Scaeuola Sammarthane? *mirum quantos in* Elog. lib. 1.
tota Parisiensi academia tumultus excitârit.
 Gilberte Genebrarde, Quis Ramus fuit? *in* Chronolog. lib. 4.
linguas, artes, disciplinas, Theologiam denique ipsam furiosus. Et exoptulabis, quòd Grammaticæ, quòd Rhetoricæ, quòd Philosophiæ inuersum ordinem ab eo, & vitiatas leges dixerim? Euolue ipsius de Grammatica libros; quid non abhorrens à communibus institutis & vsitata disciplina, non in græcæ tantùm latinæque linguæ, sed etiam in gallicæ nostræ rudimentis occurret? Lege scholarum Rhetoricarum libros octodecim; quæ in iis pagina sine Aristotelis, Tullij, Quintiliani probro? & quàm verè est à Petro Gallandio dictum, eum *veterum scriptorum nemini, non* Epist ad Cardinal. Lotharing.
Aristoteli, non Quintiliano, non Ciceroni parcere: Euclidi, Galeno, reliquisque prima note fere omnibus auctoribus comminari?

Restabat vltimus Petro Ramo labor, vt qui nihil in cæteris disciplinis inausum &

intentatum reliquerat, in Theologiam eâdem petulantia grassaretur: Theologiam, quæ doctrinarum est apex, vitæ norma, fidei columen, sacrarium religionis: cuius impigisse ad limina, foedius est, quàm aliarum disciplinarum penetralia violasse. Ramum aio Calvinianam hæresim professum fuisse: hoc negas? Immo verò, & calumniam clamas. Huc ergo testes, huc tabulæ.

ad ann.
1572.

Fidem Ecclesiastica in re quis magno Spondano derogat? Is Petrum Ramum inter Caluini sectatores, & hæreticæ perfidiæ causâ in Bartholomæana cæde interemptos numerat. Ac postquam Calvinianorum procerum necem descripsit: *Inter litteratos, inquit, eâdem fuligine tinctus Petrus Ramus..... homo turbulenta vitæ, cuius hoc præcipuum fuit studium, ut hæresim suis facultatibus iuuaret, & scholasticos non tam imbueret litteris, quàm inficeret hæresi.* Quid? non est idonea testis vnus fides? Accedat ergo alter, testimoniûmque dicat Genebrardus, Theologus quondam Parisiensis, Diuinarum Hebraicarumque litterarum regius Professor, & Aquensis demum Archiepiscopus. Hic dum eandem Calvinianorum cædem commemorat, *Postero, inquit, die, de aliis pœna sumpta,*

lib. 4.
Chrono-
log.

Inter eos Petrus Ramus Veromanduis, turbulenta vita, & sui in linguas, artes, disciplinas, Theologiam denique ipsam, furoris supplicium dedit.

Quid ais? Rami discipule, Rami patrone. Iamne calumniatus sum? Si ita est, ante me Genebrardus, ante me Spondanus calumniatus est. Vadare ad tribunal tuum, par istud præfulum, illos historiarum principes, illa Ecclesiæ lumina; priorum duces interpretésque temporum; suorum magistros; oracula, & exempla consequentium. horum de crimine cum cognoueris, meo me conuincas. Immo quamuis calumniati isti fuissent, tamen ex quo tantæ sunt apud pios eruditósque omnes auctoritatis; nulla in me calumniæ redundaret inuidia, qui nihil essem nisi publica ex fide locutus. Teneris ergo calumniæ artifex, conuictus es: fatere iam falsum à te mihi crimen obiectum; & tam nullo consilio, vt quibus verbis calumniæ mihi dicam impingis, iisdem ipse calumniator manifestarius tenearis. Sed quis ais? quid statuis? Calumniator est Genebrardus? Atqui professor erat regius: violas ordinem tuum, dum hac labe Genebrardum commaculas. Nihil affinxit? profligata ergo Rami causa est. ego te

calumniæ conuictum teneo. Quò te veritas his vndique laqueis irretitus? Cur ergo te dicturum professus es *aduersus Nouitatem calumnie*? Hic enim calumnia vel nulla, vel vetusta est: à Genebrardo scilicet profecta, qui eadem quâ Ramus ætate vixit. Hoc nimirum erat: aut persuaseras tibi per summam inscientiam, aut persuadere nobis per summam nequitiam volebas, à nemine Petrum Ramum esse, ante me, nisi honoris causâ nominatum; non fuisse in Bartholomæana cæde, hoc nomine obtruncatum, quòd Caluini de grege pecus esset; non esse præcipitem è fenestris actum, raptatum per vias, in Sequanam proiectum.

At Carpentarij hostis infensissimi inuidiâ id factum est. Esto: an ideo minùs erat nocens, quia eius crimen aduersarius prodidit? scio id vulgò iactari, aliquos etiam insontes, in illa interneccione, aduersariis religionis nomen falso causantibus mactatos esse: sed qui manifesto Calvinianæ perfidiæ crimine tenebatur; hunc, quamuis id agente inimico, quamuis percussores redimente, insontem mactatum non esse, hoc scio.

Vide autem, quàm æquitate causæ meæ confidam. Volo hæc testimonia tam luculenta, tam grauia, tam cæta; infirma tamen, & leuia

leuia videantur : volo propè irrita , volo nulla. Profecta sint ab inimicis : minùs sint accurata, quæ in vasto illo annalium , rerum omnium , omnium temporum oceano promiscuè descripta sunt. En peculiarem historiam profero, vitam Petri Rami , conscriptam à Theophilo Banosio , qui familiaris ipsi atque intimus erat : libris eiusdem Rami de Christiana religione præfixam. Domesticum illud testimonium est , minimèque suspectum. Quòd enim ambigere de eo Ramaster ille visus est , quòd ignotum hominis nomen esse dixit : cui demum probandas tam infelicis criticæ cauillationes putat ? Frigidum illud & ineptum exceptionis genus est , quod à nemine antea cogitatum , ad rem tuam , desperatâ causâ , putidè confictum est. Sed vnde notus Banosius ? ex libello suo notus. Quàm multi sunt , quorum nulla ad nos nisi ex libris suis notitia peruênit ? Quàm multi , quorum nullum extat nisi exiguum & tenue opusculum , & hoc Banosiano minutius ? Exerce criticam eandem in Genebrardi Chronologiam , & Spondani annales : dic supposititia hæc opera esse , quia contra rem tuam veniunt : dic spurios esse libros omnes , qui Petrum Ramum apprimè Catholicum non faciunt. Si vnus hoc scripsisset Banosius ,

esset fortè cur meritò de illius fide dubitares. Nunc verò conspirâsse ipsum, & coniurâsse furtim cum tot Catholicis, tot hæreticis auctoribus, quos iam protuli, quos modò appellabo; vt Ramum ad Calvinianum hoedile inuidiæ causâ transferat: cui tandem hoc sobrio persuadebis?

Ecce igitur in Petri Rami vita Banosius: *Ramus, inquit, obseruantissimus fuit Pontificia religionis, in qua primùm educatus fuit: sed cùm ex sacris litteris verum cultum Dei deprehendit, cœpit pedetentim à tenebris Papatus deficere, Christiana religionis solem assiduis precibus & votis exoptans Huius zelo inflammatus, publicâ concione Parisiensis scholæ monachos grauiter admonuit, vt puriorem theologiam ex euangelio, relictis sophistarum lacunis discerent. Idola Gymnasij Prælei amoueri, & recondi iussit, ne conspicerentur. Missa autem rarò intererat (nondum Calvinianæ fidei confessionem ediderat, quam anno tantùm 1570. est amplexus.) Interrogatus verò hac de re à viro grauissimo, strenuè respondit: è toto veterè nouoque testamento, nihil quicquam à nouis Christianis magis deprauatum & corruptum esse, quàm secundum mandatum legis, & cœnæ Sacramentum; vt homo in utroque per speciem*

religionis in execrabilem idololatriam laberetur.
 O flagitia! ô sacrilegia! Potuítne quidquam
 de Caluino ipso loqui, & explicare disertius?
 sed leuia tamen sunt ista, præ hoc vno, quod
 causam omnem continet. Ecce ad libri mar-
 ginem. *Ramus cœnam Domini Heydelbergæ
 primùm celebrat.* In contextu verò; *Cùm Hey-
 delbergæ unà apud D. Immanuelem Tremel-
 lium anno septuagesimo viueremus, Gallicis
 concionibus semper interfuit; & sacra cœna, e-
 ditâ primùm fidei suæ confessione, cum magno
 Dei timore, & cultus Diuini reuerentia, non
 semel communicauit.* Testis oculatus loquitur.

Si tamen ridiculus ille de Banosij nomine
 scrupulus adhuc te vexat: age, testimonium
 eius expunge, per me licet: sit auctoritatis
 apud te, fideique nullius. Quid de Nico-
 lao Nancelio dices? An ignotum viri nomen?
 an obscura opera? Is, qui Rami discipulus,
 Rami familiaris, amanuensis, atque, vt ipse
 profiteretur, per annos propè viginti contuber-
 nalis fuerat, in Petri Rami vita, quam scri-
 psit ipse, & Rami discipulis dicauit: *Cùm Gal-
 liam, inquit, vniuersam duas potissimum in
 partes de religione, opinionibus diuisam variis,
 ac distractam cerneret: eâ posthabitâ, quam per
 reliquam vitam secutus erat, alteram arripuit*

& mordicus tenuit : quæ sui sibi fati, ut propinqui, sic miserabilis & horrendi, intra paucos annos causam & necessitatem attulit. omitto quæ de fractis imaginibus, & eiusdemmodi aliis, Nancelius in eodem opere commemorat.

Beza
epist. 36.

Edita an.
1582.

Memoi-
res de l'e-
stat de
France
sous
Charles
neuvième.

Sed quia Calvinianorum potissimum est suos dignoscere ; age, illius gentis proceres consulamus : vultis Theodorum Bezam, illius sectæ columen alterum, Calvinóque auctoritate supparem? Profitetur hic postulâsse Ramum, ut docendi sibi locus aliquis, professionisque munus in Geneuensi collegio concederetur. Negat satis ipsius postulatis fieri posse; idque suis ad Ramum ipsum litteris negat, eodem datis anno, quo Calvinianam iste professionem ediderat. Vultis ex Calvinianorum Martyrum historia sciscitari? Hæc inter pugiles suos in *Parisiensi fidelium persecutione* cæfos, Petrum Ramum annumerat. Vultis confectos ab iis Bartholomæanæ cædis commentarios adeamus? Illic Ramum eundem inter suos religionis causâ mactatos collocant; cum deinde peculiari loco Catholicos enumerent, quos per errorem tanta in strage torrens idem inuolutos abripuit. Vultis acta euoluamus cætera, in quibus illas suorum cædes, tanquam veterum Christiani nominis Tyrannorum

carnificinas, describunt? vbiq̄ue Petrus Ramus huic albo adscriptus occurret. Ecce dum suum numerant pecus, dum eorum recensio- nem instituunt, qui professioni suæ nomen dederant, quorum descriptio tam accurata, tam sedulò perfectus index, initúsque nume- rus, in publicis seruabatur tabulis, Ramum omnes gregalem suum agnoscunt: Caluinia- næ militiæ sacramento secum obstrictum, au- ctoratúmque profitentur.

Hæc autem quamuis certa & indubitata, testimonia tamen sunt, Auditores: testimo- nio maius quiddam, & grauius affero. Ipsum, quod superest, Ramum audite, loquentem etiamnum in libris quatuor *Commentariorum de Christiana religione*: quibus Caluini virus omne non furtim tegitur, sed quasi explica- tur ad pompam, & ambitiosè ostentatur.

Sed hîc nimirum rursus postulor iniuria- rum, qui libros illos flagitiosâ nouitate infames, & à Ramo conscriptos asseruerim. Hîc rursus criticum hominis acumen triumphat; qui non aliam ob causam hos à Ramo com- mentarios abiudicat, quàm quia susceptæ cau- sæ incommodant: eum ferme ad modum, qui hæreticis nostris, professis illis, neque sectam suam dissimulantibus hæreticis, solennis est,

vt quos è sacris libris aduersari sibi intellexerunt, hos continuò negent Diuinitus acceptos esse, claméntque sacrosancto canone, ne sibi noceant, expungendos. Libri, quos Petro Ramo huc vsque omnes adscripserant, quos sub eius nomine semper editos scimus, reclamante nemine, nemine dubitante, hodie Rami desinent esse, quia iudicio suo, sic tanquam prætoris interdicto, Ramaster quidam ita sanxit. Bibliothecas Simlerus, & Draudius ediderunt, hoc est indices auctorum librorumque omnium, qui à primis retro seculis ad ætatem vsque suam peruenerant: hos *de Christiana religione* libros annon Ramo vterque attribuit? Enumerat Boissardus Rami opera omnia: num huius est ab eo prætermissa mentio? Quid tu igitur ex direpta eius bibliotheca perperam argutaris? perinde quasi recuperari nihil ex naufragio, & in amicorum manus redire potuerit: quod feliciter factum esse Banosius & Boissardus gratulantur. At editi sunt post eius obitum hi libri. Vide ne de Iansenij Augustino, quod posthumum itidem est opus, eodem iure ambigere videaris. Quid deinde superest? Hebraica sunt, inquis, in his commentariis vocabula quædam: cùm tamen hebraicè Ramus nesciret.

Iconum
Tom. 2.

Sed hoc suspicaris ; eum hebraicè nesciisse. Quid si ego contrà suspicer , extremo vitæ tempore , aliquid ab eo de huius linguæ cognitione delibatum , qui hospite Immanuele Tremellio in Germania vteretur , viro hebraicarum litterarum illâ ætate scientissimo ? Sed nostris vterque diuinationibus coniecturisque parcamus: Hebraicè ille nescierit. Fecit , quod scriptoribus , oratoribusque quotidianum est , vt si qua vocabula repererint hebraicæ græcæve linguæ , in quibus vis quædam ad significandum maior , aut vberior pleniôrque sit , quamuis imperiti sint huiusmodi linguarum , iis tamen vocibus , quas sunt tanquam ex alienâ supellectile mutuati , perinde atque propriis opibus vti non dubitent. Quid est igitur , quòd argutus iste librorum censor tam inanibus de causis iudicium illud suum de hoc opere tam præfractè tulerit ? cuius auctor , quamuis non esset eius nomen inscriptum , satis tamen ex ipso stylo , & liberis in Aristotelem excursionibus Ramus proderetur ; & vel si deessent cætera , hoc tamen agnosceretur vno , quòd lectorem ad *scholas suas Physicas & Metaphysicas* remittat , quæ Rami opera esse , professor , credo , non inficiabitur. Sed piget profectò tantùm temporis in tam futilibus nugis per-

Commen.
de relig.
Christ. lib.
1. 6. 7.

dere, quas iactare tam insolenter quid aliud est, quàm litteris omnibus illudere?

In commentariis illis suis quem se Ramus tuus profiteatur, hîc demum Ramuscule, post tam infelicem velitationem intellige: Vide, vt qui Geneuæ pestiferæ doctrinæ magisterium affectauerat, Geneuensem theologiam in libris suis pestilens professor, tot iam annis doceat.

- Lib. 4. c. 4.* Petre Rame quot sacramenta sunt? *Duo tantum sunt, baptismus, & cœna & Christi auctoritas hîc satis est, duo tantum sacramenta in euangelio constituentis. Quid de*
- Lib. 3. c. 8.* poenitentia & confessione censes? *Hæc confessio facta Deo, verè Christiana est hæc confessio non est malefacti in aurem sacerdotis expositio. Quid de Eucharistiæ sacramento?*
- Lib. 4. c. 7.* Totis capitibus duodecim, mera de hoc mysterio flagitia profert: *Carnalem presentiam refutandam septem capitibus suscipit. De Missa Pontificia caput inscribit vnum, cuius sacrilegia omnia recitanti mihi, audientibus vobis, terrorem incuterent. Christus, inquit, sanctitas ipsa sanctitatum (summum Pontificem illudit) cœnam instituit: apostoli & eorum discipuli, papa paparum, sancti sanctorum, cœnam celebrarunt, papalem missam*
ne-

nescierunt. Quo nomine nostram in augustissimum sacramentum reuerentiam, & religionem appellat? ἀρτολατρίαν: *Missæ pontificiæ idololatriam: pontificios creophagos.* Quid de imaginum cultu censet? Multis demonstrare contendit meram idololatriam esse. Quid de *iustificatione per fidem*, deque aliis Caluini scitis, & Geneuentibus oraculis commemorem?

Ad tot portenta cohorrescit animus, auditores: video commotos vestros omnium sensus, auribus ipsis hæc monstra respuere. Et erit tamen, qui ea deosculetur? Et quia hæc non veneramur, sycophantæ dicendi sumus? Calumniator sum: quid ita? quia Rami flagitia, quia Caluini sacrilegia non amplector. Iam compella Ramum tuum sanctissimis nominibus, pium, religiosumque sæpius inclama. Hæccine igitur tua pietas est? hæc tua religio? hanc tu profiteberis? ad hanc discipulos tuos erudies? Nam tui certè muneris est, quam pietatem plurimi facis, eam auditoribus tuis commendare. An eos ad Rameam illam institues? illam, quam tam prolixis laudibus, tam amplis præconiis ad cælum extulisti? hanc si probas, cur non profitearis, doceasque? si abhorres, cur tantopere laudasti? Exspecta-

d

mus, Catholice professor, quid de Caluino sentias; cuius doctrina quid immanius in omni sua professione continet, quàm quod illa Rami pia, & sancta mens amplexa est? Qui Calvinianum illud ramale tanto studio protegit, tam sanctè veneratur; cui oratio aduersus doctrinæ nouitatem dicta, vnguis fuit in vlcere; qui eâ se petitum percussûmque declarat: is, si qui laruati Calviniani essent, nōne meritò eorum haræ accensendus videretur? Cur Ramum tueris? an quia Calvinianus est? Cur nouitatis patrocinium suscipis? an quia Calviniana est? Tecum hoc ipse statue.

Interim quanquam afflictum iam & profligatum est numen illud tuum, Francisce Ramaster: tamen quia vix vnquam se victam fatetur quorundam hominum procacitas; decretoria tandem est proferenda sententia. Eritne autem post tormenta illa, quibus euerfa calumnia est, grauius aliquid, quod reperiri possit? Erit, auditores, erit. Cogita, Francisce, quidquid causæ tuæ infestissimum esse potest: vincam tamen ipsâ rei magnitudine cogitationes tuas. Quid? relum expectas? fulmen iaculabor. Superfedendum cæteris testimoniis erat; auditores; vt hoc, quod superest, vno res tota conficeretur. Cætera per me

licet recordatione vestrâ excidant : id modò memineritis vnum, Petri Rami nomen ad Tridentini Concilij calcem, in auctorum prohibitorum indice reperiri. Cuius indicis quanti facienda sit auctoritas, & quàm non leuibus coniecturis, humanisque iudiciis pendenda, satis intelligit, qui eum nouit Tridentini primùm Concilij decreto factum; deinde à Sixto V. & Clemente VIII. Pontificibus, per eruditissimos sapientissimisque viros, quibus hæc mandata cura fuerat, auctum esse. Quem verò in eo locum Ramus obtinet? in prima classe, inter eos scriptores, quorum non liber tantùm aliquis, sed nomen ipsum hæresis causâ proscriptum est: inter omnium auctores ipsos & parentes hæresum; eadem in tribu, in qua Lutherus Calvinusque censentur.

Hic verò vestram, auditores, fidem obsecro: adeone quenquam esse nauiter impudentem, vt cum hæc sciret, Ramum tamen tueri, eius commendare pietatem, religionem prædicare sit ausus? adeone stolidum, vt si ignorauit, libros non adiret, peritos non confuleret ea de re, de qua sibi dicendum intelligebat? Nesciebam. In hoc professionis regie gradu? in tanta librorum multitudine? tan-

to eruditorum, quibus cum versari potes, numero? tam recenti harum rerum memoriâ, quas ex antiquioribus sæpe audire potuisti? Audieram. an tu igitur inter eos nomen profiteris, qui Romanorum Pontificum auctoritatem, (quorum iussu, Tridentino indici, Petri Rami nomen adiectum est) qui Tridentinam ipsam synodum sacrilegè cauillantur? Nesciebas? stoliditatis est, de re, quam ignores, dicere: sciebas? impietatis est, prædicare flagitia, sacrilegia consecrare. Calumniæ fuit, calumniæ me arcessere: calumniatorem eum pleno ore, & tragicis clamoribus vocitare, qui nihil nisi publicis monumentis consignatum, nisi publica ex fide, & ipso ex veritatis sinu gremioque protulerat: quique pauciora multò de Rami nequitia dixerat, quàm quæ produci verè potuissent.

Hic mihi tu frigidam illas, & derisas argumentationes inculca: eas virorum eruditorum testimoniis, Catholicorum annalibus, hæreticorum commentariis, ipsius Rami confessioni, Tridentino denique indici oppone. Dic electum ab Henrico secundo Regium professorem: dic à Lotharingo Cardinali, ab Audomaro Talæo, à viris integerrimis amatum: dic mathematicam ab eo professionem

constitutam de suo, & idoneis redditibus dotatam: eius testamentum quàm poteris clamosissimè recita. his subiectam intercalarem illam laciniam flebiliter decanta; *Et erit hereticus Ramus? Et erit perduellis Ramus?* Scilicet Calvinianam hæresim non est anno sæculi sui septuagesimo professus; quia quinquagesimo primo regniis ornatus beneficiis fuerat? Non transit in Calvini castra, annis ante obitum duobus; quia in optimi Cardinalis gratiam ante annos viginti fuerat admissus? Eum purgat ab huius suspitione sceleris, magni Talæi amicitia, qui tantò antè quàm esset admissum, fuerat summo academiæ desiderio, immaturâ morte præreptus? Non est cum perduellis cæsus; quia cum probis aliquandiu vixerat? Genevæ docendi munus non ambiit; quia Lutetiæ mathematicam professionem priùs instituerat? piâ & catholicâ morte perfunctus est; quia testamentum conscripserat, annis ante obitum quatuor; quo testamento quingentas in stipendium Mathematici professoris annuas libellas legat, centenas auunculo suo, sororis filio centenas; atque id genus alia; quæ quis honestiorum hominum, & minimè proiectorum, Genevæ non faciat?

Hæc scilicet Rameæ causæ firmamenta, &

d iij

præsidia sunt : hæc fulguritum hominem expiant, conuincunt annalium fidem, sacris ipsis oraculis silentium imperant. Quid ais, bonarum partium patrone ? Idonea scilicet erat hæc causa, in qua te tam ambitiosè iactares ? idonea illa religio, cui defendendæ, cui prædicandæ tantum tempus impenderes ? quâ certè oratione fiet, vt laudes tuas deinceps boni omnes in opprobriorum loco numeraturi sint ; quâ factum est, vt gloriosum mihi duxerim, eodem ore, me maledictis, Calvinianam pestem laudibus onerari. Quanti redemptum voles, nunquam pro Ramo dixisse ! quàm altis tenebris semestrem illum partum damnatum cupies ! sed quid agas ? iacta est alea. Quod superest, hoc in posterum caue, vt sis & in deligendis causis prudentior, & pudentior in tractandis.

Verùm quia non Rami vnus, sed ordinis sui causam agere se professus est orator : quia per Rami latus, professores à me cæteros peti, & ex vnus probro, factam vniuersis contumeliam professus est : faciam, vt intelligatis deinceps, non minùs hebetem eum in defendendo professorum ordine, quàm in vindicando Ramo fuisse. Equidem sum hominis iudicium miratus, qui causas simul duas agen-

das suscepit: quarum altera peior erat, quàm vt defendi posset; altera melior, quàm vt defendi deberet. Nam & turpior est Ramus, quàm vt vir ei probus faueat; & integrior est atque laudatior regionum professorum ordo, quàm vt defensione indigèat. Cedo enim, à quo, & quâ tandem iniuriâ est ordo ille violatus? Ramum, inquit, dum notasti; vniuersus à te ordo eâdem maculâ notatus est. Nouum crimen, auditores; noua, & insolens, & à nemine præterquam à professore isto lata lex; vt si cuius est publicum manifestumque scelus, & monumentis omnibus contestatum, commemorari à quoquam, citra ordinis, cui quondam addictus ille fuerat, dedecus non possit. Quod si ita est: quæ tandem vsurpari verbis, & in exemplum adduci flagitia poterunt? Cùm enim scelerum auctores omnium, aut in ordine aliquo & sodalitate vixerint; aut cognationis, quod arctius est vinculum, & affinitatis, necessitudine quadam cum aliis sint, nexûque coniuncti: erunt semper, qui læsos se ac violatos exoptulent, si qua crimina & dedecora sermone perstringantur. Quo quid dici & à ratione abhorrentius, & vtilitati vitæ, conformandisque hominum moribus magis contrarium infestumque possit?

An læsos se Augustiniani Patres expoſtulant, cùm hæreticus, cùm ſcopulus religionis, cùm Eccleſiæ pernicies Lutherus appellatur? An conqueſtus eſt vnquam Nouiodunenſis clerus, cùm Ioannem Caluinum, deſertorem Chriſtianiæ religionis, prædonem ſacrorum, Europæ procellam ac turbinem appellari audiit? An factam ſibi iniuriam clamat Illuſtriſſimus Epiſcoporum ordo; cùm Iacobus Spifamius, cùm Andreas Duitius, cùm Antonius Dedominis, inter hoſtes Chriſtiani nominis, & perfidos ab Eccleſiæ ſignis transfugas numerantur? An indignatur Eminentiſſimus Cardinalium Senatus, cùm Odonem Caſtilionæum audit Caluiniſtis partibus ſtudiſſe? Nullus antehac ex iis ordinibus, commemorari ſuorum malefacta vetuit; neque, ſi qua iis labes inhæſerat, eâ ſe putat aſperſum, dum quotidianis ſermonibus renarratur.

Publici iuris exempla iſta ſunt: proſtant erudiendæ poſteritati: periit ordini ſuo eorum honos, cùm iis ipsis per ſcelera ſua periit. Non iam ex collegio vel ſodalitate vlla, ſed ex annalium gente ſunt. Ius habet in eos ſuum hiſtoria: eôſque nobis ad præceptionum, ad tragœdiarum, ad ſermonum omnium argumenta commodat. Vnus legitimam hanc poſ-

hanc possessionem; annalibus, historiis, memoria nostræ præripere tentat hodiernus orator; & quia togæ suæ umbrâ Petrum Ramum protegit, tutiorem vult esse, quàm si Antistitum infalis, Romanorúmque procerum purpurâ tegeretur.

At certè quidquid vsquam est cordatorum hominum, hoc impensius solet improbitatem aliquam damnare & abominari flagitia, cum ab vno quopiam ex ordine aut collegio suo profecta sunt. Quò videtur labe illa propior, atque coniunctior, hoc eam vehementius refugiunt & aspernantur; ne quâ possint suspitione communionis afflari; atque vt de vniuersi sanitate corporis & integritate constet, si quod in eo putridum infectumque membrum fuerit, longè à se causaque sua disiungunt. Tu perditum hominis causam cum ordinis tui causa implicatam vis esse: & qui ab illa societate, omnique honoris commercio, flagitiis suis auulsus est; hunc quasi postliminio reuocatum, eandem rursus in sodalitatem intrudis, quæ nisi funestari ab illo non potest. Professorum ordinem violavi: quid ita? quia, si superis placet, Ramum, Ramum esse dixi. Ego verò tuis à te factam iniuriam contendo, dum eius suscepto

patrocínio te ordinis tui vindicem professus es.

Nam si quis fuisset in illo coetu tam peregrinus, qui te probum, & sincerum oratorem putasset, non calumniatorem professum, non famosissimæ maledicentiæ declamatorem; is cum te dicentem audiisset, quid existimasset aliud, quàm te collegarum tuorum nomine, Ramo patrocinari, ordinem tuum Ramo vniuersum fauere? Hanc iis notam, si non esset eorum perspecta integritas & innocentia, inurebas. Eos accusabas, dum hanc eorum defensionem institueres, ipsi se aduersus calumniam tuam vnâ probitatis suæ famâ defendebant. Quid est quòd vt Rami causam adiuues, partem in eos inuidiæ atque offensionis exoneras? Norant hominis mores, doctrinam norant; deprecabantur communionem nominis atque famæ: tu eorum famam cum Rami honore atque nomine vis esse coniunctam: perinde quasi nihil habeant per sese veræ & sinceræ laudis, nisi eumentitam & adulterinam, ex falsa personati Rami probitate mutuentur.

Hoc iterum atque iterum asseuero. Nemo maiorem ordini tuo maculam inussit, quàm quæ hodie oratione tuâ illata est. Tu collegas tuos, viros integerrimos, quorum par est doctrinæ pietatisque laus, Rameæ doctrinæ fau-

tores facias? Dic eos Luthero, dic Caluino, dic cæteris hæretici nominis doctoribus suffragari: quid foedius in eos confinges, quàm cum huic Calviniano nepoti studere, huius amplecti & fouere doctrinam persuadere conatus es?

At eorum interest, Rami collegæ quondam sui honorem, per fas, per nefastueri. Professor regius, opinor, Carpentarius erat, quo quem hostem Ramus capitaliorem habuit? Extant plena vehementissimis in Ramum orationibus, eius volumina, quibus perniciosam illius doctrinam exagitat: ratus sui, collegarumque honoris interesse, ne tam exitialibus doctrinis fauere censerentur. Professor item Regius Genebrardus fuit, quo viro quid varietate doctrinæ instructius? quid vitæ sanctimoniâ probatius fuit? Quod de Rami doctrina iudicium tulerit, audiistis. Quid autem agebat Genebrardus? quid cogitabat? sic ordinis sui honori consulebat professor regius? Suo suorumque honori bene consultum vir sapientissimus duxit, si omnem à sodalitate sua erroris & nequitiae suspicionem remoueret. Theologus enim, & Parisiensis Theologus Genebrardus fuit; qua in facultate quòd nulum sit gradum adeptus, artiumque magiste-

rio contentus sit noster ille Rami defensor, qui tamen inhiat ad honores illos academicos: satis hoc prodit indicio, quàm sit theologiarum litterarum expertus; & quantò æquius in Genebrardi iudicio, quàm in suo, acquiescere de Petri Rami theologia debeat. Cui viro si maledixeris Franciscæ, quòd tam seверо iudicio Ramum affligat: erit hoc scilicet ordini tuo gloriosum, te professorum Regionum alteri fauere, quia Calvinianus fuit; alteri, quia est eximiè Catholicus, aduersari. Eò patrocinium tuum recidet, vt ordinem tuum, dum his defendis artibus, crimineris.

Vide autem quàm infelix patronus hodie fueris, non tantùm in illa ordinis tui causa, sed etiam in tota declamatione, quâ lites plurimas magnus ardore turbulenter mouisti; omnes, dum aduersùs teipsum agis, amisti? Nam vt specimen tibi aliquod tuarum in te incursionum exhibeam: pro Parisiensi academia, multa, vt mihi quidem relatum est, dixisti: quo consilio? nõne videbas te pro aduersario ipsius Ramo dicere? Ramum defendis? contra Parisiensem Academiam facis. Academiam tueris? aduersaris Ramo: eius doctrinam damnas: mihi allaboras. Quòd te vertas? qui stupor ille tuus, qui fu-

ror est? quæ vnquam oratio vehementiùs se-
cum ipsa confligit? Age verò, pro Iansenianis
an commodiùs dixisti, & feliciùs? quorum
hominum causam quòd tueri te professus
es, quis valdè miretur, quando Caluinia-
nam defendisti? sed hoc miror, plùs ei te
defensione tuâ, quàm omnes antehac aduer-
sarios, omni virtute atque industriâ, no-
cuisse. Nam quæ tanta tua vel perfidia, vel in-
considerantia fuit, vt quod ad hanc diem illi
tacuerant, quod si obiectum ab inimico fuif-
set, acerrimè refutassent, id publicè profite-
reris; eos oratione illâ, quam aduersùs doctri-
næ nouitatem habui, offensos; eâ se petitos ar-
bitrari. Quæ de nouarum contumacia & per-
duellione sectarum, de Caluinianæ factionis
primordiis, de purioris theologiæ & vitæ
sanctioris ementita professione, de clandesti-
nis conuentibus, de coniurationibus in rem-
publicam, de ciuiliùm bellorum facibus à me
dicta sunt; iis se designari quisquam, nisi malè
sibi conscius, crederet? siue autem eorum ef-
fers arcana, siue falsa quædam comminisceris;
vide, quàm tua sit in eos iniuriosa declamatio,
& quàm subitâ conuersione accusator ex pa-
trono sis factus. Sua ipsis exprobrantur crimi-
na, quoties Caluiniana narrantur? minatur iis

supplicia, quisquis petitas ab hæreticis pœnas commemorat? Quis hoc ante te dixerat? quis tantum de illa hominum gente suspicabatur, quantum tu fateris, non adactus, non impulsus, ne rogatus quidem; sed voluntarius, an testis? an delator? Est autem, cur vobis ab eo timeatis, auditores, qui se doctrinæ istius fautorem tam audacter, & inuerecundè professus est. Ego si quando hominis alicuius orationibus interesset, qui Calvinianæ causæ patronus fuisset, quem pupugisset oratio aduersus doctrinæ nouitatem habita; id cauere primum, & ante omnia vnum cauere; ne suis ille sermonibus, vel ex Caluino, vel simili quodam ex fonte, aliquid pestiferæ nouitatis aspergeret.

Id enim profectò, id oratione suâ quærebat, vt factum nouitati conuicium vlcisceretur: id deinde alterum; vt foetum maledictis stomachum in nos effunderet. Rami causa, non propositum, sed occasio fuit. Aditum hunc sibi patere commodum duxit ad calumniandum liberiùs, & in omni probrorum genere bacchandum. Quid enim maledicentiæ (vos, qui aderatis, testor) prætermisit? Quæ infarta non sunt, & intrusa mendacia? antiqua, recentia; sua, aliena; omnia effudit. Tan-

ti erat, dum publicam illam maledicendi professionem exerceret. Sed erant illa viri minimè mali mendacia; adeo stolidè mentiebatur: ut mirum sit, qui tandiu se in arte illa exercuit, tam parum profecisse. Quæ quidem omnia retexere, neque fas in tanta multitudine, neque porrò necesse est, cùm ipsâ suâ inanitate vaneſcant. Humiliora sunt quædam, & indigna grauitate orationis: turpiora nonnulla, & moleſta verecundis auribus, quæ tamen ipse quàm finxit turpiter, tam parum pudenter in honestorum hominum cœtu explicuit.

Vide autem, Francisce, quantò æquiores in te humaniorésque ſimus. De te, moribúſque tuis multa nobis, ut minimum dicam, parum commoda, narrata ſunt: nunquam vulgauimus. Multis ex academia ſodalibus tuis inuiſum te indoles iſta reddit, de qua in præſenti nihil exprobro. lenimus illas odiorum aſperitates, ſuademus ut ſi quid in te importunius eſt, placidè ferant. Vitæ tuæ acta ſubmiſtrarunt nobis alij: ſperabant ad ignominiam tuam edenda: non facimus. Hodie te dicentem diſcipuli noſtri riſerunt. Veniebant ad me identidem, certis quibuſdam interualliſ temporum, qui de oratione tua renuntia-
rent: aiebântque minimè politam eſſe; mini-

mè latinam : inconditè atque temere nullis grammaticæ, nullis rhetoricæ legibus ferri ; nullo vocum delectu, nullâ concinnitate numerorum ; modò nimiùm abiectam, modò plus æquo tumentem : vbiq̄ue laciniosam. hoc ad nos pueri ipsi referebant : eos ego voce vna compeſcebam : professor est regius. Quid aliud amici in causa fieri à nobis diciq̄ue potuisset ? Quàm hoc iniquum est, dum honori tuo tam studiosè consulimus, te in nostrum hostiliter incurrere!

At nobis, nominique nostro si parcendum non duxisti : tibi certè parcere ipse debueras. Quem putas esse hominum sensum, dum te conuicia teterrimis faucibus in nos euomentem audiunt ? quid te assequi declamatione tuâ putas ? vt exclament ? ô sceleratos Iesuitas ! Tuæ sunt vel ineptiores, vel atrociores calumniæ. Hic, si nescis, illorum sensus, hæc verba sunt : ô facem ! ô sordes ! ô maledicum ! ô ingratum ! qui eos à quibus est olim, in humiliori fortuna, beneficiis affectus, tam indignè adhibet. Obseruant nunquam esse, in academia vlla concione, ab vllò qui liberaliter educatus esset, nunquam nisi ab hominibus vilissimis, & honestatis omnis expertibus, contumeliosum illud in nos dicendi genus
vsur-

vsurpatum. Quod dum à te frequentatum vident, cogita quæ de te iudicia sint; quæ nomini tuo labes adhærescat.

Vide qui sis, Francisce: non iam es ex illo grege tenuiorum hominum, cui ius est quoddam in omnia scurrarum, & balatronum conuicia, & furere impune obtrectando licet: conditionem olim tuam ista fortasse decuissent. Nunc verò, cùm Regius Professor, cùm vir spectabilis factus es: cur non totus elegans euadis? totus honestus? totus alius, atque olim fuisti? Cur illam maledictorum facem ex veterere tua supellectile seruâsti? Spes est autem, spes est, auditores, breui excutiendum ab eo, quidquid ex primis illis moribus concretum adhuc inolitumque superest. Et in dies certè fit elegantior: mitigatur sensim, & expolitur hominis ingenium: dediscit vernilem illam licentiam. Dediscit, inquam; nam qui nuper inter altaria, dum esset Rector Amplissimus, nulli conuicio parcebat; rabiosum eum hodie oportebat in auditorio suo videri, nisi ponere aliquid de pristina indole cœpisset. hoc autem audio, atrociorum eum illic non fuisse, quàm inter aras fuerat. Pars hæc humanitatis est, non fuisse inhumaniorum.

Ex quo fructum hunc hodie cepit, quòd

f

temperauerim ipse mihi, & remissè cum eo lenitèrque agendum statuerim. Audiistis, quàm non iracunda, quàm placabilis, quàm benigna oratio mea fuerit. Et vereor quidem, ne in illa Calvinianæ doctrinæ causa, quam vehementiùs solent moderatissimi quique tractare, mollior ego, indulgentiòrque sim visus. Sed nimirum lenitate videri malim, quàm asperitate peccasse.

DIXI.

AD FRANCISCVM DVMONSTIER.

ORATIONEM tuam, vt audio, recognoscis impigrè; & vt in lucem ornatiòr prodeat, diurnis nocturnisque laboribus expolis: cupidè illam exspecto. Eam à maledictis insignioribus, amicorum hortatu, repurgas: in antecessum gratulor. De Rami vita, quod antè factum oportuerat, consuluntur antiquarij, omnes bibliothecarum foruli vestigantur: diligentiam hanc, quamuis sera est, laudo. Vnum, quò tuis amicorùmque laboribus parcas, moneo; ne infudes iis corrogandis testimoniis, quibus doceas, Catholicum aliquando Ramum fuisse; hoc enim non ambigimus: sed ea conquiras vna, quæ talem eum conuincant fuisse post annum superioris sæculi septuagesimum; quo tantùm anno Calvinianam professionem edidit. Luculentorum huiusmodi testimoniorum segetem vbi repereris, Romam mitte: vt eorum ex fide Tridentinus index emendetur. Vale.